

I. N. 3.

EXERCITIUM ACADEMICUM,
De Vocis

KEPATION

Significatu,

Luc. XV. 16.

Quod

DIVINA ADFULGENTE GRATIA,
Consensu Ampliss. Facult. Phil.

In

Regiâ ad Auram Universitate,

SUB PRÆSIDIO

Admodum Reverendi & Celeberrimi VIRI,

Dn. M. DAVID EUNDO/

LL. Orient. & jam designati S. S. Theol.
Profess. Publici & Ord.

Præceptoris omni veneratione colendi,

Eruditorum Examini

modeste submittit,

NICOLAUS GEZELIUS.

Ad diem. XX. Maji, Anni M. DC. XC. VII.

in Auditorio Maximo, horis solitis.

ABOÆ, Excusum à Joh. Winter. Reg. Typ.

S:^a R:^a M:^{is}

SUMMÆ FIDEI VIRO,
SENATORI,
SUMMI JUDICII REGII, IN MA-
GNO DUCATU FINLANDIÆ,
PRÆSIDI,
ILLUSTRISSIMO atq; EXCELLEN-
TISSIMO COMITI,

Dⁿ. GABRIELI

FAKKEENBERG /

Comiti de Sandemar /

Lib. Baroni de Odenswiholm /

Domino de Söderby / &c.

DOMINO SUO GRATIOSISSIMO

FELICITATEM & ANNOS!

**CELSISSIME COMES,
DOMINE BENIGNISSIME,**

Ratioſiſſimus ille ſplendor, quo
ILLUSTRISSIMA TUA EX-
CELLENTIA, lugentes has re-
giones jam feliciffime præſens
ſerenat, neminem non agit in
devotam CELSISSIMI NOMINIS TUI vene-
rationem. Reddidere fata haud ſimplici vi-
ce, duram nunc terrarum Borealium fortem;
verum

verum in hoc quasi unice faventia se præ-
bent, quod ILLUSTRISSIMAM TUAM EX-
CELLENTIAM, illis, per rigidissima hæc tem-
pora concesserint. Summum Te, COMES
CELSISSIME, colit universus Septentrio Ju-
stitiæ arbitrum, ast tam copiosi scintillant Cle-
mentiae TUÆ radii, ut per TUAM de se cu-
ram benignissimam, Magnus hic Finlandiæ
Ducatus, & quæ illum circumdant, Provin-
ciæ, certius sperent, olim se oblituras mise-
riarum, quibus jam premuntur. Dolent qui-
dem postquam inaudivere transitum ILLU-
STRISSIMÆ TUÆ EXCELLENTIÆ, ad Re-
gni Metropolin, sed & se solantur, quod ILLU-
STRISSIMA TUA EXCELLENTIA sic SA-
CRÆ REGIÆ MAJESTATI propinquior, sa-
lutem eorum non minus gratiose promoveat,
servetq; in Excelsi muneris fastigio, solitudi-
nem de eis Paternam. In Gratiae & Bonitatis
TUÆ incomparabilis, ILLUSTRISIME CO-
MES, admirationem, rapitur hæc urbs, ac in
illa domus mea paterna, devote agnoscens
multiplicem TUÆ EXCELLENTIÆ GRA-
TIAM, ac clementem Favorem, quo me non
solum adspicere, sed & sereno alloquio digna-
ta, coq; temeritatem excitavit exile hoc scri-
ptum

ptum humillime offerendi, quo nihil per
atatem meam inimaturius, vel quoad argu-
mentum vilius prodire potuit. Nec quic-
quam ultra significare valent hæ lineolæ,
quam stipulationem piorum pro incolumi-
tate EXCELLENTIÆ TUÆ votorum, &
certissimam spem Clementiæ TUÆ dura-
turæ in.

ILLUSTRISS. EXCELLENTIÆ TUÆ

servum humilimum

NICOLAUM GEZELIUM.

NATALIUM, LITERARUM
ET VIRTUTUM SPLENDORE

Nobilissimum Adolescentem,

Dn. NICOLAUM
GEZELIUM,

Ad Parentis Magni decora con-
tendentem feliciter, dum elegantissimam &
doctè concinnatam Dissertationem de
Κεραλίοις ederet, atq; ex publica cathedra
solerter defenderet,

Μεῦθε Κεραλίων Φιλότεχνος ἀκρόσματα ἰάλλειν
ὡς ῥέζεις, μινύθειν καὶ κέρλομα βλάπτον ἀεργῶν
τῷ γε βροῦτις πάνπαν πολὺ φίληρον ἄθα-
νάτῳ γε

ἔσσεαι, ὅφρα θεός σοι ὀλύμπια βρώματ' ὀπάξῃ
κῦδ' ἀπειρέσιον ναὶ γέλῃ ἐρεῦμεν ἔξαις;
καί γ' ἀκόλατος, μνησόμεν' φημῶν, ἀνανήψει.

τῷ γε τῷ σχεδιάσματι
Προσφώνησε

DAVID RUTH.

M A G N I P A R E N T I S

Non degeneri Filio,

Erudito supra annos

NOBILISSIMÆ QUE SPEI ADOLESCENT,

Dn. N I C O L A O

G E Z E L I O

De siliquis publicè disputaturo,

Oster in Aoniis ludens Gezelius arvis,

Fructibus ex variis plena ca-
nistra refert.

Fructibus ex variis hos laudat,
laudat & illos

Discretim ponens ordine quosq; suo.

Inter eos tenero siliquas dum pollice versat,

Nullusne est siliquis, inquit, habendus honor?

Esse suas video juglandibus, esse mariscis

Laudes: quis siliquis ergo negare velit?

Dixit: & ex templo summas aptare papyro

Prudens instituit, non titubante manu?

Cernimus effectus: ut enim illas charta recepit,

rotinus ex siliquis aurea charta stetit.

Ne amico æstimatissimo deessem,

cum sincero voto omnigenæ felici-

tatis festinus scribebam,

TORST; RUDEEN.

Poës: Prof. Ord.

Ad
Nobilissimum

Dⁿ. NICOLAUM
GEZELIUM,

Cum adolescens admodum

Magni Parentis

*Vestigia ad externos lecturus, tyrocinium
In collegio eruditorum publice poneret,*

I tenues filiquas tam do-
cta pyxide condis

Hic, ubi lauretis invi-
det Ursa comam:

Quam sapiet sectus melioribus
aureus oris

Ramus, cum patriam fulgi-
dus arte redis!

*Cum ardentissimo omnimoda in quod in-
tendit iter prosperitatis voto,*

JO: RUNGIUS.

TO MY INGENIOUS FRIEND,
NICOLAUS GEZELIUS.

When we reasoned why erudition at all time did promote them who with diligence and labour to seek any advancing, so can I not but say, that you, *my dear friend*, with your short and curious treatise, great honour, & therefore love of your friends didst deserve: And when Others make to you gratulations, and for Your good success rejoyced, can I not, but to join those words & my vows; and in the mean time promise, that your fair progress in learning shall with the blessing of GOD acquaint you great honour.

Your most obliged servant

DANIEL HAGERT.

Candide Lector;

Nimo meo, dum subinde intuitus sum exempla egregiorum ingeniorum, in Musarum studio strenuè semet exercentium, suboriebatur iam admiratio & applausus, de tam honestis ausibus, jam mecum deliberabam, quomodo & ego tenelli ingenii vires aliquando periclitarer. Sed dum hoc animo agitabam, rei ipsius difficultate sapiusculè, tenuitatis quippe meae probe mihi conscius, non parum movebar. Cum tamen hocce modo, in posterum ad majora audendum, viam mihi parari posse viderem, coepi, de materia eligenda, quam tenellis meis aptarem humeris, circumspicere. Verum non invenire mihi videbar, cui suscipienda non impar essem, sicq; penè animum dejecissem, nisi tritum illud, in magnis voluisse sat est, animum nutantem erexisset, satius esse ducens, aliquid conari, quam nihil. Obtulit itaq; sese forte hæc, quæ in manibus est, materia, scire enim auebam, quid per Regia illa, quorum meminit Lucas XV: 16. & quibus, dura stimulante fame, saturari cupiebat Filius ille prodigus, sit significatum.

*In cujus notitiam ut inquirerem, occasionem
dedit præsens hac rerum facies, quæ talis est,
Ut neminis non moveat animum, mentemq̃.
Famem dico gravissimam, quâ Regio hæc
affligitur, & penè conficitur. In tantum
quippe Malum hocce invaluit, ut quod olim
more suo jocose dixit, Magister ille Facetia-
rum Plautus, jam non sine lacrimis & queru-
lis vocibus ingeminari possit;*

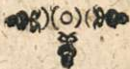
Major pars populi aridi reptant Fame.

*Tam late enim vis hujus calamitatis graf-
fata est, ut paucos invenias, qui malo huius
non ingemiscant. Et ea certè nunc est ejus
savities, ut horrendam latamq̃ jam in hac
Regione, dederit stragem, & ad mortem usq̃
seviendo non defatigetur. Quanta enim vis
hominum est, in quos jam*

*----- duro ausa est savire flagello,
Mortis alumna fames.*

*Namq̃ miserabilis mendicantium turba, si-
quidem intuitu famis terror mortis exole-
scit, in ipsa morte querit solatium, cujus tamen nec
ita atrocitas deservit, fame geminante terro-
rem. Gratia cælesti largissime hac tenuis dota-*

ti, felicitatem nostram non cepimus. Et quandoquidem cum filio nequiter degente à Patre Cœlesti ἀπεδουλόσαμεν, & bona nostra prodegimus, quid miremur, si melius non merentes, cum illo mali gravitate defetiscimus? Agnoscamus itaq; jam cœlitus esse tactam nostram salutem. Agnoscamus prægrave hoc famis malum, in experimentum illatum divinitus, scire volente Benignissimo Patre Cœlesti, annon qui sic à divitis gratiæ DEI liminibus peregrè abivimus, tandem reditum meditemur. Hoc turbido rerum statu etiam ego motus, præsentem materiam, ad modulum tenelli ingenii virium, explicandam suscepi. Te vero, Candide Lector, etiam atq; etiam volo rogatum, ut mihi primum bocce, quamvis tantillum, tyrocini specimen, ea, quâ decet, modestiâ, deponere paranti, quæ minus polita sunt, ignoscas, atq; sic tenelli mei ingenii agellum, subtilioribus nondum excultum doctrinis, quantum in te est, maturabis. Vale terque quaterque feliciter! Valebis autem, si eodem, quo ego ambio, animo, tuum mihi præstiteris candorem.

ויהו נעם יהוה אלהינו עלינו ומעשה
ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו.

MEMBRUM I.

§. I.

Nte quam ad propio-
rem disquisitionem, de *Vocem*
vocis *ⲕⲉⲣⲁⲛⲁ* genuina *ⲕⲉⲣⲁ-*
significatione, nos ac- *ⲛⲁ ex-*
cingimus, non inutile *ponūt*
ducimus exponere, *Latini*
[quomodo hanc vocem *inter-*
pretes

apud Interpretes Latinos redditam ob- *per si-*
servavimus. Conveniunt autem illi in *liquas*
eo omnes, quod *ⲕⲉⲣⲁⲛⲁ* per *ⲑⲓⲕⲓⲕⲁ* ex-
plicent, quod faciunt *Vulgata Versio*,
Beza, *Piscator*, *Castalio*, *Erasmus*, *Fran-*
ciscus Junius, *Tremellius*. Nec aliter a
quoquam Latinorum Interpretum fa-

etum existimamus. Similiter quum varias, à reliquis Interpretibus, qui in suas ipsorum lingvas Scripturam Sacram transtulerunt, & ex suis fontibus derivarunt, adornatas Versiones consulebamus, quod ad institutum hocce nostrum exsequendum omninò faciendum erat, aliter edoceri non potuimus, quam quod *κεράτια* communium *leguminum* folliculos & involucra significant. Atque sunt etiam communiter siliquæ inania leguminum, ut fabarum, pisorum, aliorumque hujusmodi, quæ sunt *ἐλλοβώδη*, *περικαλύμματα*, opercula & integumenta, quibus illorum farina & medulla, sive etiam ipsa grana, involvuntur, & includuntur. Siquidem siliquæ propriè involucra sola sunt, quod testatur G. J. Vossius Erym. L. L. & C. Plinius Hist. Nat. Lib. XVIII. cap. 12. *siliqua rotunda ciceri, ceteris leguminum longa, & ad figuram seminis lata.* Sic ante illum Virg. Georg. L. I. v. 74.

Unde prius latum siliqua quassante legumen.

Ubi Servius : *Siliqua theca leguminis ; Folliculus, intra quem legumina*

Sili-
qua-
rum
com-
munis
acce-
ptio.

mina nascuntur. Vide sis etiam Joh. Minell. ad h. l. Et v. 195. Poëta idem.

Grandior ut fœtus siliquis fallacibus esset.

Ubi integumenta ipsa designari manifestum est; quæ Hebræis קטניות, Græcis λεβοί, Germ. *nis die Hülfsen oder käsen darinn das gemüß wachst*, appellari solent. Deinde observandum quoque, quod siliquæ sint, non calyces soli & thecæ τῶν λεβοίων, verum etiam per συνεκδοχὴν ipsa legumina, cujusmodi sunt; *phaseoli, lupini,*

Pisa, fabæ, ciceræ, reliquique leguminis ordo.

Sic existimamus accipi à Poëtis, qui extremam frugalitatem expressuri, hac voce utuntur, ut Persius Sat. III.

Insomnis quibus & detonsa juvenis.

Invigilat siliquis, & grandi pasta polenta. Sic Juven. Sat. II. *laudem siliquas occultus ganeo*, i. e. viles cibos extollam, gulæ meæ luxum dissimulans. Et ante utrumque Horatius L. I. Ep. I.

Vivunt siliquis & panè secundo.

Similiter Prudentius clare, Hymno III.

καὶ σιμυριῶν.

*Nos oleris coma, nos siliqua,
Fæta legumine multimodo,
Paverit innocuis epulis.*

Quæ, & hujus modi similia præscam frugalitatem victumq; facilem quam maximè commendant, simulque præsentium temporum intemperantiam & ἐκδίαίτησιν exprobrant, & dant in ruborem. Quarum ætatum λιδοιάρης homines μακροβίους factos, memorant historiarum monumenta. Aristophanes etiam, homines γὰρ ἰσχνὰ Φυλλῆα comedisse ait, ubi Scholiast. expl. γὰρ ἀπολεπίσματα τῶν λαχάνων, τὰ ἐυέλῃ καὶ μεμαραμμένα τῶν λαχάνων Φυλλῆα. Τοιαῦτα γὰρ οἱ πτωχοὶ ἐοδίσσι. Sic de Diogene refert Ælianus, quod, ederit γὰρ ἄκρα Φύλλων. Quæ dum asserimus & asserimus, non negamus tamen, quin, per siliquam *antonomastice* interdum victum tenuem esse intellectum, concedi possit,

§. II.

Quæ
sentē-
tiam

Explicatâ sic vocis *siliquæ* communi acceptione, dicendum nobis est, quod interpretes, ad hanc solam forte

forte ejusdem usurpationem attenden- ^{amplei}
 tes, veluti quodam consensu κοινὰ ἔδοξα ^{etun-}
 h. l. designari contendant, eademq̃ ab ^{tur}
 incurvatione levi & similitudine qua ^{inter-}
 dam corniculorum, καρχήων denomina- ^{preter}
 tionem mereri posse censeant. Καρχήων
 quippe, ut diminutum, quā significatio-
 nem scilicet, ἀπὸ τοῦ κέραιου, propriè cor-
 niculum est. Quod hæc eorum plerisque
 mens fuerit, ex eorundem collatione ma-
 nifestum est. Si lubet B. L. ecce illo-
 rum in hoc harmoniam, ut uno intuitu
 & ὡς ἐν συνόψει videas, conspectui tuo
 subjiciemus. Sic habet Italus: *Ed egli
 desiderava d'empier si il corpo delle silique
 che i porci mangiauano*; Gallus: *Et il de-
 sirait de remplir son ventre des gouffes
 que les pourceaux mangeoyent*. Anglus:
*And he vvould fain have filled his belly
 with the husks, that the swine did eat.*
 Angl Saxon. *tha gevilnode he his wambe
 gefyllan of tham beancoddum the tha
 swyn eton*. Hic habetur vocabulum bean-

coddum, quod non aliud est, quam *calyces leguminum*, dicitur autem ita, quasi *codde or husks of beanes*, i. e. folliculi fabarum, inde enim compositum videtur, quod ad illustrationem vocis in lingua hac peregrina omittere nolui-
mus. Germ. *Und er beehrte seinen bauch zu füllen mit Trebern, die die säw aszen.* Suecus: *Tä begärade han upsfylla sin Buuk med Draaf tber Swinen med föd- des.* Danica antiq. *Oc hand begärde ad fylde sin Bug med mask,* (vel ut in margine apponit, *draug*) *som swinene oode: Nova similiter.* Island. *Og hann gierntest ad sedia sinn maga af drase tbui Swinum aatu.* Finn. est *juovunq*. *Ja hän pyysi watzans rawalla täyttä, jota Siat söit.* Sicq; vidimus *ἡ νερόλη* illos omnes explicare per legumina. Ad hæc dum eorum mentem, qui operam in explicatione texuum collocârunt, super hac re expectabamus, deprehen- dimus nonnullos agentes, nihil vetare quo minus heic ita, ut ante exposita est,

est, capiatur. Videatur si lubet Harmonia Evangelica Chemnitio - Lyseriana ^{Sed} quo
 Cap. CXXI. Tom. I. p. m. 1297. Quam, ^{mi-}
 obrem mirum esse non potest, quod ^{nus}
 vulgus aliter non edoctum, in hanc ^{idem}
 tractum sit sententiam. Verum ἀνε- ^{existi-}
 βετέρας Φιλολογῶντες calculum huic sen- ^{mus,}
 tentiæ addere nolunt. Quapropter & disva-
 nos à prioribus divortium facientes, cum ^{dent}
 Criticorum accuratissimis, ^{peculiares fru-} ^{multa}
etus arboris cuiusdam Ceratonia, siliquis ^(1.)
 digitalibus inclusos, aut etiam ipsas ^{Legi-}
eiusdem siliquas, hic designari existi- ^{mini}
 mamus. Non enim leguminum sili- ^{cali-}
 quas dici κεράτια, quod contendunt illi, non
 sed λοβός, cum consensu Celebriorum ^{appel-}
 Philologorum unanimi, appellari debe- ^{lan-}
 re dicimus; Ita quippe Theophrastus ^{tur}
 Hist. L. III. c. 14. de colytea, τὸν δὲ κατ- ^{κερά-}
 τὸν ἐλλοβὸν ἔχει, καὶ ὁμοίως τῇ χεδεραπῇ. Fru- ^{tia sed}
etum habet siliquā inclusam, ut legumi- ^{λοβοί.}
na. Et L. VIII. Cap. 3. τὰ μὲν ἔχει σάχυν,
 τὰ δὲ χεδεραπὰ λοβόν. Illa quidem spicam
 habent, sed legumina siliquam. Et Cap.

seq. πολύλοβον δὲ καὶ ἡλίφην, καὶ ἡ ὀλύρα. *Mul-
tis filiquis est typha, & olyra. Idem L.
iv. Cap. 8: de causis. Τὰ χεδροπὰ περι-
εχόμενα τῷ λοβῷ. Legumina filiqua com-
prehensa. Cujusmodi perquam multa,
ex eodem & aliis afferre possemus, no-
biscum facientia loca. Nec moramur,
quod Lexicographis voces κεραλίων &
λοβῶν ut ἰσοδυναμεῖσαι interdum habeant-
tur, quippe non firmum illud est. Ast
utut hæc sint, hic tamen κεραλία sunt
planè aliud, sicut statuere non dubitat
εὐστοχότης Sam. Bochart. in Hierozoic.
L. II. Cap. 56: p. m. 708.*

§. III.

(2) **D**Eindè ut hanc sententiam ample-
ctamur, haud parum nos permovet,
quod habent omnium antiquissi-
mi isti & ἀξιοπιστότεροι Orientis interpre-
tes, Syrus & Arabs, qui, ut antiquitate
& dignitate, ad ipsorum fontium vene-
randam Majestatem, præ multis proxi-
mè accedunt, ita mirabile, quantum
lucis,

lucis, ad vexatorum & δυσνοήτων loco-
rum scripturæ sacraḗ ἐμπνεύσαν & illustra-
tionem, quantum ne quidem multa
Commentaria, fœnerantur. Quopretio-
sissimo Thesauro non sine insigni damno
atq; jactura Plagæ Occidentales, per quat-
vordecim secula caruere. Donec tan-
dem munificentia Divi Ferdinandi Rom.
Imperatoris recordationis augustissimæ,
hic auro contra æstimandus thesaurus, in
terras Europæas felici auspicio fuit trans-
latus. Habet autem ille חרוב *charubo*, hic
אלחרוב *Alcharnubo*, & ablato articulo A-
rabico חרוב *charnub*, inserto nun proda-
gesch, quod multis dictionibus ad legiti-
mas radicales adjiciunt, docēte me illud
Schindlero in Lexico. Nec non חרוב
charub illis in usu est, ut Hebræis & Sy-
ris, (video hæc omnia oculis Clarissi-
mi Bocharti,) qua voce Arborem quan-
dam, nec non ejusdem siliquas & fru-
ctum, Orientales designare, apud erudi-
tos concessum est. Ab hac voce חרוב
Græci recentiores deduxerunt suum
χαρῖβα, vel ut Actuarius mavult, χαρ-
ῖβα

ⲡⲥⲃⲁ cum x, voce paululum emollita, quod in ejusmodi aliis facere, apud illos insolens non est. Cumquo non parum facit Moses Ægyptius, qui pro חרוב *charub* scribit כרוב, *carub*. Arabes enim scribunt cum puncto supra ח *hbetb*, quod punctatum, cum Caph Hebræorum raphato potestatem habere unam eandemq; docet Drusius in Annotat. in Nov. Test. Ex hisce jam dictis apparet, nobilissimo huic pari Interpretum intellectum locum, non de leguminum tegumine, sed de fructu earum Arborum, quæ propriè siliquiferæ dicuntur, quia earum fructus in siliqua est. Quocirca observari potest quod *Hispanus, Italus, Gallus*, vocem hanc leviter inflexam retinuerunt, quia Arborem ipsam, ille *Algaroba*, retento articulo Arabum, iste *caroba*, hic *carouge*, vel *Carrube* à Græcor. καρρⲥⲃⲓⲟⲛ quod à חרוב appellare dicuntur. De Italis ita David de Pomis, in צמח דור ut appellat, seu Dictionario trilingvi p. m. 69. חרוב *siliqua*, vel *faba græca*, quæ materna lingua dicitur חרובי

חרוב *charobe*. Vernaculam vocat linguam יעל hoc est Italicam, nam Italus fuit. Nec nescimus, quod *Algarenam* ab Hispanis nominari dicit Cornel. à Lapide, rectius autem ab aliis, ut Cl. Bocharto, *Algareobam*, quæ sententia plurius est, appellatam putamus.

§. IV.

U T nos jam ita instructi tam præclaro (3.) & firmo testimonio horum Interpretum, in hac sententia ἀμετάliter
 περμειναι permaneamus, non parum facit, *Patru*
 quod περικλητον illum Antistitem Constantinopolitanum, orthodoxiæ & scriptis celebrem, Patrem & Doctorem Ecclesiæ Theophylactum, non aliter hunc locum intellexisse, liquido constat, *quidā*
 cuius verbis in sequentibus allegandis commodior locus erit. Nec pigebit hic *Commen- tato- rum.*
 afferre testimonia aliorum, quos eandem fovisse sententiam; ex eorum scriptis manifestum est. Equibus doctissimus Maldonatus super h. l. non pisa, non fabas, aut alia id genus legumina intel-

intelligens, aut eorum siliquas seu va-
ginas: *Semper ego existimavi, inquit:*
cas hic siliquas appellari, quas Hispani
Arabico vocabulo Algarovas vocant, &
porcis in calidioribus regionibus, ubi ma-
gna eorum est copia, dari solent, sicut
alibi glandes. annotante Joh. Cunrado
Dieterico in Lexico Philologico Theolog.
Græco-Latino. Similiter, Jansenius qui-
dam doctrinæ famâ non incelebris, in
Harm. Evang. Kερίνα hic accipit, pro
Arbore fructum producente lignosum, si-
liquaq, instar fabæ obtectum. Præterea
sententiæ hujus Patronos celebramus,
inclytos hujus ævi Philologos & Com-
mentatores, qui laudem eruditionis suæ,
ab orbe erudito dudum meruerunt.
Quos inter nominamus doctrinæ fama
apud eruditos jam ante nominatos, Ce-
leber. Sam. Bochartum, Matthæum Po-
lum, D. Calovium, & alios, quos sequi
libuit, in hoc quod fecerimus, aut po-
tius, quorum ductu & informatione hic
profecerimus.

U Num hic præterire non possumus (4)
 quod observare nobis contigit, ex *Vetustis*
 venerando isto primævæ antiqui-*stissi-*
 tatis monumento, *Versione scilicet ma-*
Evang. Gothicâ, quam stupendæ prorsus *versio*
 vetustatis interpretationem, (refer- *Evāg. Gothicæ*
 tur enim ad Annum Chr. CCCLX,
 tempora scilicet *Valentiniani & Valen-*
tes, Sozomenus, aliqz, vel ut memorat
Philostorgius, ad tempora *Constantini*
Magni, circa Annum Dom. CCCXXVI.)
 adornavit *Ulphilas, Gothorum* in *Mæsia*,
 quæ hodie *Walachia* dicitur, *Episcopus*.
 Hic, narrante Photio Epitomatore *Phi-*
loftorgii, popularis & coætanei ipsius *Ul-*
philæ, ab Imperatore tanto honore affe-
 ctus fuit, ut ab eo ὡς πολλάνκις ὁ ἐφ' ἑαυτῶν
Mωσῆς, *sui temporis Moses* *sæpius fuerit*
appellatus, Quem itidem fuisse invento-
 rem literarum Gothicarum, (puta anti-
 quissimos illos hujus linguæ Characte-
 res, ad vetustiore, ut putatur, & ve-
 rissimi-

risimile etiam est, Græcorum formam
 plerumq; effigiatos, nec Runicas jam
 intendo,) atq; in hanc linguam Scri-
 pturam sacram convertisse, docent mo-
 do laudati Historici. Socrates ita Eccl.
 Histor. L. IV. Cap. 33. Οὐλφίλας ὁ Ἰῶν Γότ-
 θῶν Ἐπίσκοπος γραμματὰ ἐφεύρε Γοτθικὰ, καὶ
 τὰς θείας γραφὰς εἰς τὴν Γότθων μὲν βαλὼν,
 ἵνα βαρβάρως μανθάνειν τὰ θεία λόγια παρέ-
 σκένυσεν. Nec aliter Sozomenus de eodem
 Gothorum Præfule: Πρῶτον δὲ (inquit
 γραμματὰν ὁρεῖται αὐτὸς ἐργεῖν, καὶ εἰς τὴν οἰ-
 κείαν φωνὴν μετέφρασε τὰς ἱερὰς βίβλους.
 Eccl. Hist. L. VI. Cap. 37. Audies etiam,
 si lubet, idem prorsus sentientem R.
 Abraham in שְׁלֹמֹה הַגְּבוּרִי qui, ubi de
 gentium lingvis differit, sic exorditur.
 הַנֶּלֶפֶת כִּתְּבָה קִטְנָה וְהַגְּדִלָה נֶחֱשָׁה
 הַנֶּלֶפֶת הַגָּדוֹל הַקָּטָן Alphabetum minutum
 majusculumque, quæ Ulphilas Episcopus in-
 venit. Exemplar autem vetustissimæ illius
 literaturæ primigenium, ut veneran-
 dum antiquitatis καμῆλιον reservatur ho-
 diènum in instructis. Bibliotheca Regia
 Upsalensi, & titulo communiter rece-

pto, appellatur, *Codex Argenteus*, quippe qui literis argenteis, præter unam aut alteram cuiusque κεφαλáις initialem, quæ aureæ sunt, exaratus est. Ex quo longè vetustissimo Monumento septentrionali, *Histor. Evangelicam*, & tenebris in lucem depromsit, multoq; labore & molestiis, genuinis *Gothicis characteribus* typis suis & sumptibus, *Dordrecht Batavorum* procudi curavit, Laudatissimus diligentia ἐργασίας *Franciscus Junius*. Ut nec taceam, quod hic idem liber, opera deprædicandâ *Nobiliss. Stiernbielmii*, adjecto, ad Glossarium Ulphila. Gothicum F. Junii, Svecogothico, Holmiæ Svecorum anno hujus seculi LXXI. mō, sit recusatus. Hæc cum in finem adducimus, ut de libri hujus antiquitate & conditione luculentius Lectori constet. Sed ut ad id, unde digrediebamur, nos recipiamus, Præsentem locum interpretatur hæc Versio hunc in modum, quem versiculum integrum hic in gratiam curiosi lectoris, cui hujus auctoris copia non est, apponimus:

ΓΛΗ ΓΛΙΚΝΙΑΛ ΣΛΑ ΙΤΑΝ
 ΗΛΗΚΝΕ ΦΛΕΙ ΜΑΤΙΤΕ —
 ΔΗΝ ΣΥΒΙΝΑ. ΓΛΗ ΜΑΝΝΑ
 ΙΜΜΑ ΝΙ ΓΛΕ:

3: *Jah gairnida
 jad itan haurne, thoëi matitedun
 sveina. jah mannâ imma ni gaf.*

Hic videmus, quod ille, pro τῶν κερῶν
 reponit **ΗΛΗΚΝΕ** *haurne*, quoniam
 scilicet ἀπὸ τῆς κέρῃς derivatur τὸ κερῶ-
 νον. Atq; *haurne* Gothis priscis, hodie-
 nis *born*, quod ab Hebræo בֵּרַךְ idem
 est, quod Græcorum κέρως, quo ipso,
 κερῶδες istius modi ὁμῶμα signando,
 fructum aliquem corniculata hic deno-
 tari effigie se intellexisse, non obscure
 ostendit. Quod perquam appositè hic qua-
 drat, & cum descriptione fructus arboris
 cōvenit; quē heic ab Evangelista significa-
 ri contendimus, & in sequentibus, θεὸς συν-
 εργῶν! pro tenelli nostri ingenii mo-
 dulo delineare constituimus.

d

MEM

MEMBRUM II.

§. VI.

Postquam jam sic argumentis non
 temnendis nos evicisse existima- *Quo-*
 mus, receptam vulgo super h. l. *modo*
 sententiam non acceptandam, sed cum *hanc*
 accuratioribus Criticis, aliud hic indigi- *Arbo-*
 tari, nempe fructum aliquem vel sili- *rem*
 quas cujusdam arboris, quapropter no- *ejusq;*
 strum est, uniceq; nobis jam incumbit, *fructu*
 ut, quænam hæc arbor, quis fructus, & *Græci*
 quod natale ejusdem solum, pro viri- *appel-*
 bus explicemus & demonstramus. Quod *larunt*
 dum aggredimur, primum, quid nomi-
 nis eidem adsignatum invenimus, ex-
 pendendum est. Superius dictum à no-
 bis est, quomodo ab Orientalibus eadem
 appellata sit. Nunc dicemus, quo no-
 mine illa Græcis & Latinis cognita fuit.
 Atq; ab illis quidem tam fructum, quam
 ipsam arborem *Κεράτιον*, *Κερατρία*, vel, ut
 alii malunt, *Κερατάνια*, nominatam vide-
 mus. Unde Latini habent Ceratia &

Ceratonia. Quæ vocabula quia σῖσιχα
sunt, se invicem non destruunt. Pro-
pterea δὲ τὸ Ἰὲ κέρα [C] appellatam volue-
runt, quoniam corniculorum similitu-
dinem fructus referunt. Quibus au-
tem nominibus à Græcis recentioribus
insignita fuit, qui eam, vel potius ejus
fructum, ξυλονκέραια, ut *Simeon Setbus*,
vel ξυλονκέραια, unde corrupto Græco
nomine Xylocaracta, vel ξυλόγλυκα, ut
Auctor Glossarii, appellarunt, de eo in
sequentibus, breviter agemus. A Græ-
cia si in Latium abeamus, arborem ipsam
nec non ejus fructum siliqvam appel-
latam cognoscemus. In cujus vocis ori-
ginationem, primo intuitu non adeo
obviam, si ante, quam ulterius progre-
dimur, inquiramus, si non adeo utile,
ab opere tamen, in quo occupamur,
non alienum fore videtur. Existimat
Isidorus Orig. Lib. XVII. c. 7. nomen
siliqvæ Latinum non male deduci ex
Xyloglyco, ita enim ille: Xyloglycon,
inquit, quam Latini corrupte siliqvam
vocant, ideo à Græcis tale nomen acce-
pit

Origi-
natio
vocis
sili-
qvæ.

pit, eo quod ligni ejus fructus dulcis;
 ξύλον quippe dicunt lignum, γλυκὺ dulce.
 Hæc ille. Nunnesius hoc non contentus,
 in Grammatistice etymon vocis deduce-
 re laborat, ἀ κέλυφος, hoc est, integu-
 mentum, involucrium; nempe ut κ in
 σ vertatur, quomodo & censet a κύ-
 πτωις esse supparum. Aliis, qui pro-
 prius rem acu tetigisse videri volunt,
 dici putatur *siliqua* quasi ξυλική, ut pro-
 prie sit lignosa vagina, quâ grana con-
 tinentur. Quod si ponitur, haud dubie
 siliqua ὕλην ξυλώδην significans, hujus
 arboris fructui, ejusdemq; integumen-
 tis, proprie competeret, deinceps ad hu-
 jus modi alia fructuum involucria foret
 translatum. Nos harum nullam erudito
 Lectori obtrudere volumus, sed liberam
 cuiq; relinquimus optionem, ut

Eligat cui dicat: Tu mihi sola places.

Diminuitur hoc nomen in *silicula*,
 quæ κτ' συγκοπήν *silicula* dicitur. A si-
 liqua Plinius format verbum *siliquari*,
 ἐλλοβίζειν, id est, siliquas facere, vel si-

liquis tegi, quod de leguminibus siliquis tectis dicitur. Sic enim accipit Plinius L. XVIII. c. 7. contestante Ambr. Calepino in Lex. Lat. Non enim hic sequi volumus Voss. in Etym. Lat. p. m. 473. qui idem esse ac siliqvas amittere credidit.

§. VII.

Cum jam sic ἐρύμωσ egimus, de nominis hujus appellatione, nec ὁμωνυμίαν negligemus. Accipitur autem *siliqua* interdum, pro *minimi* apud Romanos *ponderis nomine*, & valere censetur septimam unciae partem, nempe quia semen vel granum siliquæ arboris, tantum habet ponderis; seu dimidium esse lupini, pendens grana quatuor hordei; quia duæ siliquæ valebant ῥέριον seu lupinum, ut ex Africano constat. Τὸ χαμμάριον ῥέριον ἔχει τρεῖς, ὁ δὲ ῥέριον κεράσια δύο. Semina etiam siliquæ arboris Græcis κεράσια dicta, intelligi dicit Fannius, ubi de ponderibus agit, v. 10.

*Semina sex alii siliquis latitantia curvis
Attribuunt scrupulo.*

Sex itaque siliquæ faciunt scrupulum. Scrupula autem tria, sive XVIII. siliquæ, explent drachmam. Sextula autem sexta pars unciae est, unde & nomen habet; continetque scrupula IV. sive siliquas XXIV. Sed quia de hisce hic non est agendi locus, ad alia progredimur, indicaturi, quod *fœnum græcum* etiam rusticos *siliquam* dixisse, Columella Auctor sit. L. II. cap. II. *Fœnum Græcum* herba nota est, nobis *Bockzhorn*, vel *Skön Margreta*, allusione quadam ad latinam appellationem, ut vult Faber Soranus in Thesauro Erudit. Schol.

§. VIII.

Prolatis jam in medium vocis hujus variis acceptionibus, iisq; rejectis; de arbore tantum acturis, obversantur & occurrunt varia sententiarum divortia, ut primum dubitaverimus, idq; non sine causa, cuinam viæ nobis insistendum sit. Aliis enim *Ægyptiaca* siliqua fuit intellecta, non nemini *Judai-*
Ubi
nam
gignitur
hecce
arbor.
ca

ea, multis *Græca*, quibusdam *Syriaca*.
 Qua sententiæ δις δια πιαῶν discrepant,
 & tam ingenti à se intervallo distant,
 quam longe lateque ipsa dicriminantur
 loca. Multi olim veteres, ut dicebamus
 modo, sic de hac Arbore egerunt,
 quasi eadem esset cum *sicu Aegyptiaca*.
 cui quidem similem esse, καρποφορία
 nempe, colligit ex *Plinio* Joh. *Joufflonus*
Dendrographias, Lib. VII. cap. 2.
 Hæc mens *Hesychio* fuit, qui dicit: Κερω
 Ἰωνία συκὴ Αἰγυπτία. Rursus idem. Κερωνία,
 ita enim etiam appellat, τὸ δένδρον, ἡ συκὴ
 Αἰγυπτία. Et alibi repetit: Συκὴ Αἰγυπτία,
 ἡ λεγομένη Κερωνία τὸ δένδρον. Et forte a-
 lii cum eo idem autumant. Quia
Theophrastus ita: Ἡ γὰρ κερωνία, ἣν ἱε-
 ρεῖς καλοῦσι συκὴν Αἰγυπτίαν. Hist. Lib. I. cap. 18.
 Sed ecce *Helychius*, utpote aberrans,
 aliam non habuit sortem, quam quod
 in eum *Theophrastus* modo citatus
 censoriam strinxit virgulam, qui Lib.
 IV. cap. 2. sic scribit: Ταύτη δὲ
 πᾶσα πλεονεξία καὶ ἦν οἱ Ἰῶνες κερωνίαν καλοῦσιν.
 ἐκ τελέχους γὰρ καὶ αὐτὴ φέρει τὸν πλεονεξ-
 καρ-

Non
 Egy.
 ptica
 est.

καρπὸν, ὅπῃ δὲ τῶν ἀκρεμόνων, ὥσπερ ἡμῶν
 ὀλίγον. ὁ δὲ καρπὸς ἐλλοβοῖ, ἢ καλῶσι ἴνες
 Αἰγυπτιον σῦκον, attende jam, διημαρτηκότες.
 & γίνεσθαι γὰρ ὅλως περὶ Αἰγυπτίον. Ad Theo-
 phrasti hujus mentem tam prope ac-
 cedit *Plinius*, ut interpretem sese prae-
 beat, & eadem sua lingua reddat, sed
 paulo magis concile: *Similis his sili-
 qua, inquit, quam Iones Cerauniam (imo
 Ceroniam, ut ipsi vidimus,) vocant: Trun-
 co & ipsa fertilis, sed pomum siliqua.
 Ob id quidam (nempe quod sit trunco
 fertilis) Ægyptiam sicum dixere, er-
 rore manifesto. Non enim in Ægypto
 nascitur. Ita ille: Cum Commentarios
 consulimus in h. l. quorum quidam in
 Ægyptum Filium ἄσων abiisse, ex hujus
 cap. v. 15. colligere nituntur, hæsitaba-
 mus adhuc, an acquiescendum in sen-
 tentia Theophrasti Hesychium refutan-
 tis, quod non Ægyptus hic intellecta sit.
 Ast jam confirmamur testimonio *He-
 rodoti* affirmantis fues μίηρον Ægyptiis
 esse animal. Quod si hoc pro certo
 constiterit, non fidem illud merebitur.*

Verba ejus leguntur Lib. II. cap. 47.
 ὅτι δὲ Αἰγύπτιοι μηρὸν ἡγνῆται θηρίον εἶναι. καὶ
 ἵσταντο. ἢν τις ψαύσῃ αὐτῶν παρὰ τὸν ὄχλον, αὐ-
 τοὶ τοῖσι ἱμαθίοις αὐτῶν ἐβαψέτωσιν, βάς
 ἐς τὸν ποταμόν. *Suem Aegyptii pollutum a-*
animal esse putant. Et eum si quis vel
transendo tetigerit, ab it immersum se
flumini cum ipsis vestibus. Ὁμοψήφῳ
 ἰππὶς ἐστὶν Ἀλιανός, Hist. Lib. X. cap. 16.
 Ἡ ὕς καὶ τῶν ἰδιῶν τέκνων ὑπὸ τῆς λαιμαργί-
 ας ἀφειδῶς ἔχει. καὶ μὲν τοῖς καὶ ἀνθρώποις
 σώματι εὐχάρῃσιν ὅσα ἀπέχεται, ἀλλ' ἐ-
 σθίει. τὰυτὴ τοῖς ἐμίσησιν Αἰγύπτιοι, τὸ ζῶον
 ὡς μαρὸν καὶ πᾶμβορον. *Sus prae voracitate,*
ne propriis quidem faecibus parcit, & cum
in humanum corpus incidit, non absti-
net, sed illud mandit. Proinde hoc ani-
mal Aegyptii oderunt, ut abominandum,
& omnivorum. Sic memoratur etiam
 apud Iosephum contra Appionem L. II. de
 Aegyptiis sacerdotibus, ἐκεῖνοι τίνουσιν ἅπαντες
 κίλ. χοιρείων ἀπέχονται βρωμάτων, illi omnes
 sc. porcinis abstinent carnibus, & iterum:
 τὴν οὖν ἀνιερόν ζῶον ἡγνῆται. *Suem animal*
impurum esse aestimant. Teste Plutarcho

in *Iside*. Quod siquidem ita sit, vix credibile est, apud illos, greges suum pastos fuisse; quapropter nec heic arborem, cuius siliquis *ῥηξιν* illud *Βογβογώδες* pascereetur, quærere conveniet.

§. IX.

DEinde nec *Judeam* hic indigitari, (licet fortasse concedendum sit, hanc terram quoque siliquas progenuisse,) vel inde manifestum evadit, quod quamdiu stetit Judæorum Respublica, nulli apud eos erant *sues*, adeoq; nec *συσόται*, qui illis pascendis præficerentur, illic necessarii. Quam assertionem probari posse existimamus, ex testimonio Sacrae Scripturae, ubi legitur David alios habuisse Præfectos *על-הבקר* super boves, alios *על-הגמלים* super camelos, alios *על-הזאין* super oves & capras, I. Par. XXVII: 29, 30. Ubi *συσόται* nulla fit mentio. Et Patriarcharum opes camelis, asinis, bobus, ovibus & capris constituisse, cum

*Nec
Ju-
daica
heic
indi-
gita-
tur.*

identidem memorat Moſes, ſuum non meminit uſpſam. Atq; in Arabia vicina, Job, in tot pecudum millibus, ne unum quidem ſuam poſſediſſe legitur Cumq; Iſraëlitæ è vicinis gentibus armenta & greges ſæpe abegerint, ſues tamen in præda bellica nunquam cenſentur, ſive quod nulli fuerint, aut quod nullo loco habiti. Addo & illud, quod Porphyrius ullos in Judæa naſci ſues diſerte negat: οὐδ' ὅλως inqviens, ἐν τοῖς τόποις, ἐφύετο ὕς. Quapropter & filius ille ἀγέλας, in hac Parabola, porcos in Judæa non pavifſe, ſed εἰς χώραν μακρὰν ἀποδημήσαι, dicitur. Dixeriſſis, Paſtorum & ſuum mentionem fieri, Matth. VIII: v. 28. Similiter apud reliquos Evangeliſtas, quod ſcilicet in agro urbis Gadarenorum, paſcebantur porcorum duo millia, ergo non negandum ζῶον illud πηλῶδες in Judæa fuiſſe. Gadarenos diximus, non renitentes, ſi Geraſenos aut Gergeſenos cum Matthæo appellaveris, nam licet Gadara & Geraſa diverſæ ſint urbes, ut expreſſe Joſe-

Josephus δὲ χαριολόγῳ Lib. II. cap. 19. di-
 versas asserit, propter vicinitatem tamen
 oppidorum, ab utroq; potuisse deno-
 minari agrum, & forte etiam à Ger-
 gesæis, qvi fuerint horum locorum pri-
 sci incolæ, censent Eruditi. Sed nos
 dicimus, edocti à Josepho, qvi ipse Ju-
 dæus erat, qvòd urbs Gadara *Græca* fuit,
 non *Judaica*. Item enim ille, Antiq.
 Lib. XVII. c. 13. Γάδαρα καὶ Ἴππος ἐλληνί-
 δες εἰσὶ πόλεις. *Gadara & Hippos Græca*
urbes sunt. Quapropter & nihil sit
 mirum, si contra morem Judæorum o-
 peram porcis alendis dederint. Unde au-
 tem Judæis hæc à suum, non solum come-
 stione, abstinentia, sed & possessione, &
Quæ vetus indulget senibus clementia porcis.

Ut Iuvenal. Sat. IV. cavillatur, mis-
 sis tam Græcorum commentitiis, quam
 Hebræorum & Patrum, licet verioribus,
 sive Physicis, qvòd istis, sive Ethicis,
 qvòd his placet, causis; dicimus solum,
 eorum usum & esum Judæis, ἵνα μὴ μισ-
 θεοφασγίσωσι, fuisse lege Mosaica inter-
 dictum. Cujus irrationem interdicti
 hanc

hanc solam ipse Legislator affert
 Levit. XI. v. 7. Deut. XIV. v. 8.
 וְאֵת - הַחֲזִיר כִּי - מִפְּרִיט פֶּרֶס הוּא וְשָׁמַע
 שָׁמַע וּפְרִיטָהּ רַחֵם לָא יִגְרַם טָמֵא
 לָכֵן, *Et sus, quia dividit ungulam ipse, & ipse findit fissuram ungulae, & ipse ruminacionem non ascendere facit, immundus est vobis.* Fatemur quidem, quod multa hic dici poterant, sed brevitati studentes, ea quæ à proposito nostro remotiora, consulto & de industria, præterimus. Hoc solum addentes, quod non tantum a comestione *ἄνευ* hujus *ἀσφαλαῖα* abstinuerint, sed illud ne nominare quidem dignati, pro sue dixerunt דְּבַר אַחֵר rem aliam. Sicut videre est in Talmud Sabbath. דְּבַר אַחֵר חֵט - אֵנָּה *res alia maculosa*, id est, porcus maculosus, seu punctis latis respersus, explicantibus Glossatoribus ibidem: פָּגַע בְּדֵבַר אַחֵר קָשָׁה לְדֵבַר אַחֵר *Qui incidit in rem aliam periclitatur de re alia*; id est, juxta eodem, Porcum comedenti periculum est à lepra. Et in Beracoth. תֵּלַה לֵּא קוֹרָא עֵבִיר

לדבר אחר ואחר דידה עביר *Append-*
de palma cerebrum, vel ut Buxtorph.
 allegat, *muscum dactili*, rei alie, id
 est, porco, tamen illa quod suum est,
 facit. Sensus est suem etiam de-
 licatissimis appositis, appetere res
 impurissimas. Sed cuinam vacat in
 hujusmodi narrandis occupari? Hæc i-
 deo adducimus, ut extra Judæam hunc
 fructum, quo sues pascebantur, quæ-
 ramus. Tantum, ὡς ἐν παρόδῳ memo-
 rabimus, nonnullos inter populos Judæis
 vicinos, eorum æmulos, similiter à sue
 abstinnisse, nempe Arabes, Phœnices, Æ-
 thiopes, & Indos, de quibus ultimis, ita
 Ælianus Lib. XVI. c. 37. τὴν δὲ ἐν Ἰνδοῖς ἔ-
 φασι ζινεσθαι, οὐτε ἡμερον, ἔτε ἄριστον. μυσά-
 λ-
 λουαι δὲ καὶ ἐοδίσιν τὰδε ἴα ζῶα Ἰνδοί, καὶ κοί-
 αν γεύσωντο πλεῖον ὑείων, ὡς πρὸς ἑδὲ ἀνθρώ-
 πων οἱ αὐτοί. Suem autem apud Indos,
 neq. cicurem neq. ferum nasci, asserunt, &
 Indos tam à suilla, quam ab humana ear-
 nis esu abhorrere. De cæteris, consulat
 qui velit, Plin. L. VIII. c. 52. Solinum

de Arab. Herodian, Lib. V. Porphyrium
& alios.

S. X.

Verum enim vero quandoquidem non
adhuc, arboris hujus genuinum na-
tale solum indagare potuimus, ne re
redeamus infecta, πρὸς ἑγὼ nobis ex-
spatiandum est, ut tandem verum lo-

*Neque
hic
Græca
intelli-
genda
est sili-
qua.* cum, quem hic intelligendum credimus,
eidem vindicemus. Sed ecce adhuc in
trivium incidimus, adeoq; hærentes,
quonam divertendum sit. Namq; in
pluribus terrarum locis, eandem gigni
memorant historiæ. Audi Theophrast.

Hist. L. IV. c. 2. οὗτοι Συρίαν (γινέσθαι) καὶ
ἐν Ἰωνίᾳ, καὶ οὗτοι Κνίδον καὶ Ρόδον: In Syria
(nascitur) Ioniaq; & circa Cnidum, atq;
in Rhodo; vertente Plinio L. XIII. c. 8.
pag. 233. Atq; hinc est, quod à nonnul-
lis *siliqua Græca* appelletur. Ut à Colu-
mella L. VI. c. 8. *siliquam Græcam*, quam
quidam κερσίον vocant, & persicum, an-
te brumam per autumnum ferito: Sic e-
tiam Plinius loquitur, L. XVII. c. 18.
Siliquam Græcam, & persica, ante brumam
per

per autumnum, scilicet tempus conferendi; Nec omittendum hic est, quod siliquam Germani adhuc vocant S. *Johannis Brodt*, id est S. Johannis panis, sive esca, quasi constanter crederent, Johannem Baptistam tenuissimo in deserto victu victitantem, hanc escam, unam cum ἀκρίδων καὶ μέλιτος ἄγρις, quod de Matth. III. agitur, fuisse usum. Si extra *Graciam* evagaris, alibi etiam eam gigni deprehendes, Ecce *Plinius* Lib. XV. cap. 24. & 28. ut notam arborem & indigenam describit. Si plures desideras Testes, en *Matthiolus* & *Dalekampius*: Multum, inquit iste, hæc cognita *Nicaea*, & maris *ligustici* accolis, Nascitur & in agro *Neapolitano*, præsertim in *Apulia*, ac etiam in *Campania*, in *via Appia* frequentissime conspicitur; Incole *salequa* vocant, nomine à *siliqua* de torto. Idem contestatur *Maldonatus*, in hunc locum commentans: Magna in *Italia* & *Hispaniâ*, multo major in *Africa* copia est, & in plateis passim venales sunt. Ante asseruimus siliquam *Italici* dici *charobe*

robe, jam *Matthiolus* dicit illam ab iisdem voce latina leviter detorta, falequa appellari. Nonne sic ἀνελφάσας meritò arguimur? Sed sciendum est, illos utroq; hoc nomine siliquam insignivisse, hoc quidem ut a latinà linguà deducto, isto vero ab extranea voce apud Orientales usitata. Sicut etiam *David de Pomis* in Dictionario Trilingui, eam inter Dictiones externas refert, quod per se etiam clarum est.

MEMBRUM III.

§. XI.

JAM varias regiones perlustravimus, variasq; dissidentium sententias ostendimus, nunc jam tandem dicendum nobis est, quamnam heic præ aliis nos eligendā censeamus, quæq; in tanta sententiarum varietate verosimilior erit.

Sed Nos meliorem illorum prædicamus sententiam, qui *Syriacam* siliquam in hac *Syriacam* Parabolâ indigitari persuadere volunt. Namq;

Namq̃ & Theophrastum ajentem audi-
 mus, Hist. L. IV. c. 2. Siliquam *ἡ εἰς Συρίαν γινώσκου* gnari
γινώσκου. Et Plinio notatum, *siliquam* in puta-
 Syria plurimum nasci. Quod de silva-
 tica accipi videmus. Adeoq̃; omnino
 (Judice J. Drusio Prætorior. L. III. nec
 non aliis) diversam habebimus à *siliqua*
Græca, de quâ §. præcedente breviter
 egimus, vid. *Plin.* L. XIII. c. 8. Hæc Syra au-
 tem duplex est, referēte ex scriptis Arabū
Φιλολογικῶν Bocharto, in Hierozoic. L. *Diver-*
 II. c. 56. *Quarum una spinas habet breves,* *sa ejus*
vocatur Siliqua Nabataea. Fructus est tan- *species*
quam vesicula, in qua granum est rubrum
ventrem adstringens. Altera est arbor
ut magna malus, sed flaviore folio, fru-
ctu minore mespilo, insignis nigredinis &
dulcedinis (memento jam quid de sili-
 qua ponderis nomine ante diximus) cu-
 jus grana in trutinis ponuntur. Priori
siliqua, pergit ille, in omnibus est simi-
 lis, nisi quod fructus minor est, &c. Et a-
 libi, referente eodem, ejusdem arboris
 altera descriptio priori non absimilis:
Fructus ejus ruber, levis sicut pomum,

mali saporis, nec comeditur nisi in summa penuria. Avicenna etiam duo facit genera, חררוב sive siliquæ, quorum unum, idque optimum est Syrum vel Damascenum; alterum Nabatæum. Et alius Arabs Syram siliquam in tres species subdistinguit, quarum una (hic promelloquitur Bochartus) Arabibus Scidalaz nomine, reliquis mollior & dulcior. Quæ species sola in Syria edilis est, docente eodem. Variis hæce arbor appellatur nominibus. Κεραυνία nomen sortita est apud Dioscorid., L. I. & Galen. L. VII. de Simpl. medic. Hesychium, & alios. Κερώια Theophrasto vocatur, quæ Plinio siliqua & Ceraunia. Vocem Cerauniæ, arboris Syriacæ, nomen accepisse a Syriaco קרנא quod est cornu, existimat Martinus apud Vossium. Sed notari potest, quod ex Theophrasto & Plinio §. VIII. attulimus. Atq; hujus arboris fructus siliquis digitalibus inclusi; aut etiam ipsæ siliquæ, sunt illa ipsa Κεράια, de quibus acturi eramus, quamque vocem frons dissertationis hu-

*Varia
ejus
Nomi-
na.*

ius sibi præfixam habet. Fructus hi Græco nomine τὰ κέραια & κεραιὰ appellantur, propterea quod incurva instar cornuum esse referantur.

§. XII.

Sunt item aliæ appellationes τῶν Κε-
ραίων; quæ enim priscis κέραια & κεραιὰ fuere dicta, à recentioribus Græcis ξυλκεραιὰ vocantur. *Ratio*
 Quia nempe siliquæ illæ lignosæ sunt, ita enim Plinius L. XV. c. 28. *In sili-*
quis vero, quod manditur, quid nisi lignum est? Idem de castaneis agens dicit: *Cetera suum pabulo gignuntur, natu-*
scrupulosa corticis intra nucleos quoq; ram
ruminatone. Et mox: *Haud procul ab* esse videntur & prædulces siliquæ, nisi *men-*
 quod in iis cortex ipse manditur, Ex *tium.*
 fructu dignosci arborem, proverbium est auctoritate Sacra & experientia firmatum. Quamobrem & nobis ex fructu ejusmodi ξυλῶδες, de arboris ipsius robore & duritie judicare facile est. Et ecce! sententiæ hujus Patronum inve-

nimus pro nobis pugnantem, doctiss.
R. Aben Ezram qui ad *Esa.* LXV. v. 22.
sicut dies arboris, inquit, *qua durat an-*
nos multos, ut חרוך *Siligua*. Quam-
 quam nonnulli de quercu interpretan-
 tur; sed illa non חרוך, verum חל
 חלז vel חלזל dicitur. Quapropter illud
 ἀπὸ γάινωσς asseritur. Præterea etiam non-
 nulli hæc κεράσια ξυλόγλυκα appellant,
 ab insigni eorundem dulcedine. In quo
 ducem sequuntur *Plinium*, qui loc. cit.
 dicit: *Aliqua siliquis gignuntur ipsis dul-*
cibus, semenzq; complexis amarum. Cum in
pluribus semina placeant, in siliqua da-
mnentur. Semina ipsa intus membranis
sunt distincta, seminibus Cassiæ solutivæ
fere æqualia, minora tamen, colore spadiceo
obscuriore, compressa modicè, altero
sine in acumen leviter desinente, altero
latiusculo, pulpâ buxæâ, durâ, & legu-
minosi quid resipiente. De siliquarum
dulcedine ulterius loquitur Plinius. L.
XV. cap. 24. Haud procul abesse vi-
dentur & prædulces siliquæ. Idem
comprobant, allegoricæ Patrum ali-
 orum

orumq; explicationes. Sic Cyrillus in Catenâ; qui per has siliquas fabulas Græcorum Poëtarum intellexit, ad siliquarum dulcedinem alludens, *in quibus aliquid dulcedinis, nutrimenti nihil, siccitatis multum est.* Ejusdem generis est & illud S. Asterii apud Photium, *Pecatum; quod ad medicum dulce, nihil tamen alimenti aut commodi affert.* Eusebius siliquis hisce peccatores assimilat, *qui quanto amplius peccant, tanto magis peccare desiderant.* Et alius cum hisce comparat, *quod momentanee delectat, æternum cruciat; neque mentem unquam satiat.* Utq; jam dicamus, quod ante dici debuerat. In partes nostras citavimus Theophylacti testimonium, quem de hisce siliquis hunc locum intellexisse aiebamus, & verba ipsius, quibus peccati æternum describit cruciatum, & momentaneam tantum delectationem, (si modo delectatio dici meretur, *cujus dolor, teste Cicerone, L. II. ad Att. & maximus est, & æternus*;) manifestè produnt: *Κεῖνος ὁ*

inquit, *παραβάλλεται ἡ ἁμαρτία, γλυκύηται
ἐχουσα καὶ τραχύηται. Τοῖς κεραίοις, filiquis
simile est peccatum, quod & dulce &
asperum est;*

*Ut filiquæ mentes hominum; Sic fœda voluptas
Memento oblectat, perpetuo excruciat.*

§. XIII.

*Fru-
ctuum
horū
ulteri
or de-
scri-
prio,*

UT autem ulterius adhuc cognosca-
tur, qualia hæc fuere *Κεράια*, atten-
dere conveniet ad illa, quæ sæpe
laudatus Plinius L. XV. 24. docet: *Di-
gitorum hominis longitudo illis, & in-
terim falcata pollicari latitudine. Fal-
catas vocat, quia in modum falcium,
sive etiam cornuum curvatae sunt.
Arbor ipsa, (tradente Job. Jonstono ex
Vesling. ad Alpinum de plant. ΔενδροζαΦ.
Lib. VII. cap. 2. Art. 1.) alta est, & ra-
mis longis firmisque brachiata. Caudex
crassus. Folia circa extremitates magis
rotundata, ovalem propemodum ambi-
tum designant, leviter tamen fastigian-
tur, nonnunquam sinuosa & inæqualiter
commissa. Rigida eadem, nervosa, cras-
sa,*

CERATONIA.

sa, crebris obliquis venulis in margines
 excurrentibus, *superius* atro virore
 splendent, *inferius* Novembri & De-
 cembri julum (qui est lanugo pomo-
 rum & arborum) juglandis instar emit-
 tunt. In *flosculos* hic se aperit rube-
 scienti thyrsio infertos, plurimos, lacteo
 candore perfusos, quorum foliolis dila-
 psis flavescentes apices superstites rema-
 nent, & ipsi tandem decidui Cujus Ar-
 boris effigiē opera Cælatoris ex *Arboreto*
Biblico Job. Henr. Ursini hic apponi curavi-
 mus. Appositè conveniūt, quæ *Jansenius*
 quidam de *Ceratonia*: *Fructum*, inquit,
producit lignosum, siliqua instar fabæ ob-
sectum, colore subnigro, falcatum digi-
tali longitudine, latitudine pollicari, quatuor
grana continens. Quæ siliquæ tamen
interdum, non tantum digito indici æ-
 quales, sed & altero longiores, latiores,
 modicè intortæ, compressæ, callo dulci
 & eduli. Similiter *Gorrbeus*, qui quidem
 ad manus non est, ita tamen differens ab
Hammondo lingua Anglicana allegatur;
This fruit, inquit, that is of the length of

a man's finger, forked, about the breadth of a thumb, very sweet, but hard of concoction, and of an ill juice. Et dudū ante illos Dioscorides de Ceratonia agens fructum sic descripsit. L. I. quod κλωρά (puta τὰ κεράσια,) λαμβαιόμενα κακοσμάχα συγκάνει, καὶ κοιλίας διαλυτικά, ξηρανθέντα δὲ ἴσῃσι κοιλίαν, εὐσμάχοτερα ὄντα καὶ διερρηκτικά. Cujus interpretem se exhibet Plinius L. XXIII. C. 8. *siliquæ recentes*, inquit, *stomacho inutiles*, *alvum solvunt*. *Eedem siccata sistunt*, *stomachoque utiliores fiunt*, διερρηκτικά dicuntur esse hæc κεράσια, non ut quidam volunt, ἐκ σμφύλων συνιδέμενα, quæ vinaceis condiuntur, sed potius ἐκ τῶν σμφύλων ἐοδιόμενα, sine vinaceis comesta. Sic & Cassiæ sola pulpa manditur: Nec verisimile esse, *siliquas* in vinaceis conditas vim diureticam acquirere, judicat Jonstonus loc. cit. Ex quibus liquet, *siliquas* hæc recentes ab Arbore decerptas gustui fuisse ingratas, illudque adeo, ut non facile evadere, qui siliquis vescuntur, puta recentibus, nec dum siccatis,

Strabo ex *Aristobulo* referat; Difficilis quippe erant concoctionis, & mali succi, præsertim cum virides erant; sed in cratibus diu exrentas atq; siccatas, adeo mitescere, ut dulces fiant, neque insuaves. Unde & prædulces à *Plinio* dicuntur. Quinimo multum ex eis mellei succi exprimere *Indos* & *Arabes*, quo *Zingiber* & alia id genus condiunt, refert ex *Strabonis* 15. *Geograph.* *Matthiæolus*, annotante *J. Henr. Ursino* in *Arboreto Biblico*. Et *Plinius* L. XIV. c. 16. de vinis fictitiis: *Vinum fieri etiam ex filiqua Syriaca*, scribit. Idem dicere videtur *Edmundus Castellus*, in *Lexico Heptaglotto*, ingentis & incomparabilis laboris opere, sub voce *חרוב* p. m. 1386. *Carub* inquit, *Arbor* s. *Carumba silvestris*, spinosa, pomifera, sed mordicativa. Et mox: it. *Arbor alia Damascena*, cujus poma velut cucumeres, ex quibus fit ptisana. *Κεράλα* ergo sic expressa, porcorum pabulo fuisse servata pleriq; existimant. Filiumq; *ἄσων* *Reten-γῶν* visum nec has sprevisse, quæ melle res an
&

ficcata & vino expreffo, porcis objectæ fuerant.
hic in- Quomodo conciliari facile potest Ver-
zelli- fio B. D. Lutheri, ubi ἀκόλαστος ille desi-
genda deraſſe dicitur implere ventrem ſuum,
veniāt *mit den Trebern*, id eſt, *ſiliquis*, ſive in-
 tegumentis leguminum. Sic enim *vi-*
nacea Germani appellant, & quicquid
 pomis, pyris, aliisve fructibus, poſt
 ſuccum prelo expreſſum remanet. Nec
 ignoramus nonnemiſi credibilius eſſe,
 ſiliquas haſce fuiſſe recentes, quod etſi
 ſuis rationibus fortasſe non careret, in-
 terim de re tantilla nemini litem mo-
 turi, ex alterius ſententiæ acceptione
 nihil nobis periculi metuendum vide-
 mus. Porro autem addimus Beatum
 illum *Megalandrum*, *exotica* ſæpè ut ſoli-
 tus eſt, ad *noſtras regiones accommodaſſe*;
 adeoq; tantum abeſſe, ut illi in hoc
 contradicamus, ut ipſum ab erroris eti-
 am ſuſpicionem eximamus. Cujus men-
 tem qui hic in interpretando ſunt aſſecu-
 ti, parili ratione excuſatos volumus.

Ultimo demum hoc adjicimus, quod *κεράια* sive siliquæ istæ porcorum pabulo fuerint accommodatissimæ. *Eorum dem usus.*
Ita quippe Columel. L. VIII. c. 6. *Nemora* (suibus) *sunt convenientissima, quæ vestiuntur, quercu, subere, fago, cerris, ilicibus, oleastris, termitibus, corylis, pomiferisq; silvestribus, ut sunt, alba spina, siliquæ, &c.* Hac enim, pergit ille, *diversis temporibus mitescunt, ac pene toto anno gregem saturant; Quæ licet ita sint, nihilo tamen minus, sæpe in usum atq; esum homini eas cessisse, certum est.* Narrant Talmudici, *Sabbath. c. 2.* (si non gentis hujus *μυθώδους* Lectori *φιλαληθεί* fides suspecta sit,) *Simeonem* quendam Jochæi filium, qui in Adriani bello contra gentem Judaicam vitam martyrio finiit, in spelunca quâdam cum filio per XII. Annos metu Imperatoris latuisse. Tum autem referunt: *אֶתְרַחֵשׁ נִיסָא אִיבֹרֵי לְהוּ חֲרוּבָא וְעִינָא דְמִיָּא* *Factum est miraculum. Creata est ipsis siliqua, & sca-*
turigo

turigo aquæ. Ubi Glossa apponit:
 איכרי להו חרובא לאכול פירותיו ועינא
 לשתות רמא *Creata est ipsis arbor sili-*
qua, ut ejus fructibus vescerentur, &
scaturigo aquæ ex quâ biberent. Quod
 si autem Φιλομυθῆσαιον Judæorum fidem
 non faciunt Testimonia, alia proferre
 possemus, si instituti ratio esset. Ita
 enim Dalecampius de Ceratonia. *Esitant*
eam pueri, etiamq; porci. Quid? quod
 siliquas etiam in medicina adhibitas
 fuisse memorat Lib. XXIV, c. 8. no-
 minatissimus Plinius. Adcoq; earum
 usum non ad porcos tantum, sed eti-
 am ad homines se extendisse, relatum
 vidimus. Sed quia non ventris, sed
 mentis operari nos decet cibum,

*Linquamus porcis siliquas, eterna petamus,
 Exsatiat mentem nemo, nisi Ipse DEUS.*

Cui

Sit Laus & Gloria, in nunquam
 terminandas Æternitates!!!

SALVE MUSIS GRATIIS QVE
DILECTISSIME
Dn. GEZELI!

Non opus est verbis, ubi rerum adsunt
testimonia, amice mellitissime: officium
gratulatorium, me tibi debere ingenuus
fateor; verum verbis extollere illum, cujus di-
ligentia est eximia, ingenium plus quam felix,
virtusq; candida & modesta, omnem vocabulo-
rum luxuriam vincit, quiq; supra etatem
sapit, fructusq; in teneris profert maturos;
ille officium suis etiam ingratis prestare mihi
videtur. Nihil itaq; hac vice addam illorum,
qua ad laudem tuam facere videntur, sed
singulos qui te tuumq; ingenium noscere cupi-
unt, ad specimen hoc egregium anno etatis
decimo quinto publicatum, remittam, ut aper-
tis oculis ipsi videant, qualis sis & qualis olim
futurus eris. Hoc tantum amicitiae meae ra-
tio poscit, ut tibi quævis mitia & prospera optem
fata! Faxit æternus Deus, ut eodem felicitatis
cursu, inchoata tua studia, in posterum quem-
admodum hucusq; ad calcem urgere queas, quo
exantlati tue juventutis labores, aliquando
senectuti jucunda fiant præmia. Vale! &
hoc animo reponere; nominis ante mei quam
tui ventura mihi fore obliviam.

AND. DEGENJÖ.

Ad
NOBILISSIMUM
Dominum

Perelegantis hujus Disputationis Autorem,
Favito rem Optimum.

Ducimur & cuncti trahimur dulcedine laudum;
Quamvis, quod videas, plurima pars titubet;
Ingeniosus amor laudis penetrabit ubiq;
Inq; ipsis filiquis, quod juvet, inveniet.
Ad res præclaras acuit sic nobilis ardor
Ingenium, cui inest mens generosa magis.
Reddunt ut cunctis orientia lumina vitam:
Candida sic virtus non sine laude viret.
Dispereunt ignes, foveat nisi leniter aura;
Virtus sic omnis nescia laudis, erit.
Sic Vos floretis celebri cantata per orbem
Famâ perpetuum, nomina magna Virum,
Sic meus & semper floreat GEZELIUS, usq;
Nobilis ut longum post sua fata licet!
Maturus fructus grator, simul apprecor hisce:
Laus tua pro meritis sidera celsa petat!

Hac scribere debuit

AND: PRYCE.

Ad magnæ spei excelsæq; indolis
Adolescentem
Dissertationis hujus Autorem.

Quod quisq; fortune suæ faber fiet,
Antiquus inquit Appius.
Nec verius quid posset ipsa dicere
Sibylla nato prodigo;
Qui frugis omnis expers, & vagus larco,
Sibi ipsi pestis & clades,
Eo vesci petit tandem legumine,
Quocum sues saginantur:
De quo arboris fructu probe dum disseris,
GEZELI magna spes Patris,
Mirantis in Te detines, morarisq;
Vultus theatri, ac intimos
Sensus moves, quod antevertis atatem;
Ex flore carpis & fructus.
Hac mactæ porro mente, pulcris ausibus
Atq; acer usq; contende,
Adoreas ad gloriæ æternabiles,
Paternæ semitam laudis
Sequens: Hæc ipsa Te feliciter ducet
Ad nomen altum & laureas.
Nec Te sinent, ut auguror, quiescere,
Ardens Tuæ mentis vigor,
Patrisq; Magni nobilis fame decor,
Late suum spargens jubar,
Fave Æther, candidum omen atq; confirma,
Hoc gaudii pii plenum.

Gratulabundus officiosâ manu scr.

D

Jac. Hildeen.

Högstährade R. Broder.

Wad skull' iag högre mig af Glädie willa
önska/

An iag' min Tancka så kund wijsa som
den är/

Iag skull' Ehre ädla Namn så trefna
med min Glär/

At det til Tjunders tråk med Herder skulle grönska.

Ehre wittera Sinne nu sit försä Alster gifwer

Ehre Namn har runnit upp wid Swea, Elfwers
Strand/

Och nu med fruchtsam Root planterat i wårt Land
Dess alltid grönska/ Att wid Lager lättnad blifwer.

Satt ähren i ä ar mång, måst doch Ehre Släkt berömas/

Af hwem Ehre Arbet seer/samt hwad lof-wärdig Tid

I alltid öspard hast; Ja all wår öfknad; Tid
Skal sågna sig at släkt må ingensteds förglömmas.

Om ad öf rigt lemnar iag; då iag ej kan bemöta

Ehre Öngder som iag bör; betingar doch med Ståhl

Satt ej för mågan wil nu stana sig så wäl/

At Edert Ömgång gjorde mig många stunder sööta.

Du Gud som all förmår; förän at han må njuta/

Öf/ Synreka/ Öfknad god/ och hwad mehr återstår/

Ett öpiyst högt Förstånd/ wijs ädedom och mång
Ähre

Du wärdes gifwa til dess han sin Tid skal fluta.

Således sätte sin Önskan til sin

Cousin

J. S. MOLSDON & FFER.